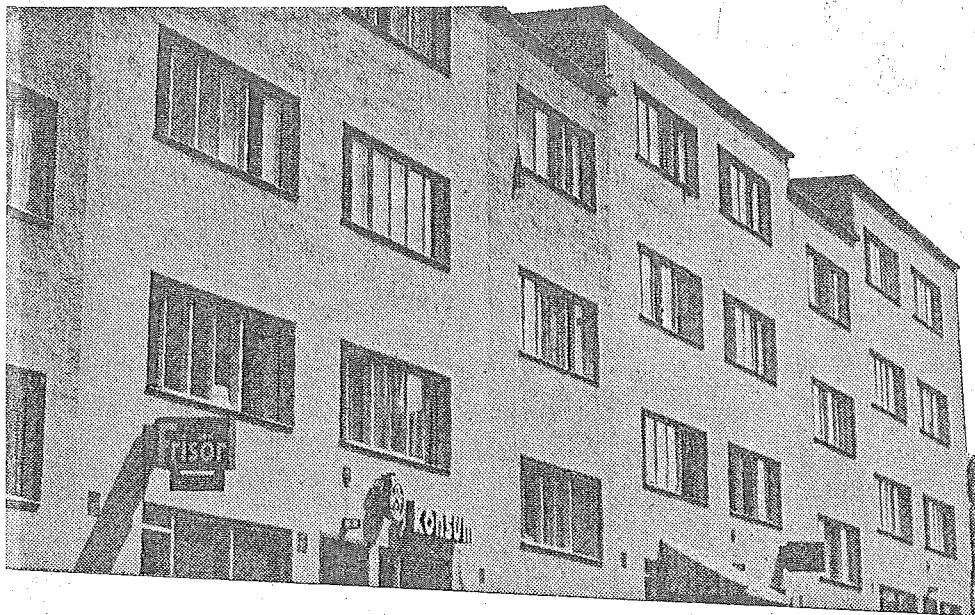

Januari A-nummer

N:r 1 + Årgång 29

innehåller:

	Sid.
KAJ: Vägen fortsätter	6
ALLAN SELGE: Dikt vid nyår	7
Morgonbris' utställning Tandvård åt alla blev en stor framgång	8
EVA WIGFORSS: Ett förenklat liv	10
B. L.: Teckning och tandvård	12
KIRSTEN UTHEIM-TOVERUD: Det är modern som i första hand bestämmer barnets livskraft	13
SIGRID MOORE: Kvinnorna bakom cigarrbodsdisker	15
AXEL EGGBRECHT: Flickan av i dag	16
E. R.: Negerflickan, som letade efter Gud	18
ELLEN RYDELIUS: Aktuella städer I. Paris	20
C. J. BRUNSKOG: Den stora revisionen	20
BERNHARD HEGARDT: Studiekloster	22
ASTRID FORSBERG: En nutidslegend	23
LINNEA MALMLOV: I det tyska köket	31
VIGNETTBILDEN är hämtad ur Photographs of the Year 1932. Fotograf Mairgot.	
Följetongen Klyftan fortsätter.	

I denna hyreshuslänga är det bara två läsare av MORGONBRIS!

Vad, endast två? frågar ni. Varför läses inte Morgonbris i varje familj? Just det är frågan, som vi ville göra er uppmärksam på. Kära läsare, har Ni redan sökt intressera er granne för Morgonbris? Har Ni redan lånat henne er tidning? I så fall gör det ännu en gång och Ni skall få se att inte heller hon längre skall kunna undvara Morgonbris. För dem som så önska finns det vackra billiga band att samla årgång 1932 i.

MORGONBRIS

in i varje hem! Det är vår paroll för det nya året.

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG
UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 188 82 och 188 86. + POSTGIRO
N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.
3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

onekligen ett av det civiliserade livets allra ljuvligaste uppfinningar, och det är ett av de största folkhygieniska framsteg, då — såsom under de senaste åren börjat bli fallet i Göteborg — varje H. S. B.-lägenhet på ett, två rum eller mer har ett badrum med bekväm tillgång till varmt vatten.

Ett förenklat liv

Hur vårt önskehus och -liv skulle kunna ta sig ut.

Besök vårt kontor **Fjällgatan 3** och tag del av ritningar och hyresberäkningar. Telefoner 452 54, 452 41.

Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening i Göteborg

Det framhålles ibland som en förtjänst hos det husliga arbetet, att det är mer individuellt än yrkesarbetet utom hemmet. Ingen kan förneka, att arbetet i hemmet kan vara behagligt, när man får sköta det som man vill. Men man får inte glömma, att just denna individuella karaktär gör det så svårt att rationalisera det husliga arbetet och gör det oekonomiskt och illa betalt. Vidare följer därmed, att detta yrkes utövare bli mer isolerade än flertalet andra i sitt arbete. Om inte kvinnor av andra skäl än rent ekonomiska vore bundna vid hemmen, skulle säkert åtminstone i städerna utvecklingen inte kunnat gå så långsamt på detta område som den gör. Själv har jag en gång gjort misslyckade försök till matlagning i ett italienskt hem vid ett spishål på pricken likadant som de 2.000 år gamla man kan se i Pompejis utgrävningar och ännu träffar man ibland på landet i tämligen nya hus bara öppna spisar, där maten lagas med största möjliga uppoffring av ved och arbete.

Hemmens och familjernas behov kan vara ganska enahanda och särskilt i städerna kan livsföringen och de efter den av-

passade bostäderna — eller är det tvärtom — förefalla tämligen standardiserade. Men den vanliga vinsten av enhetlighet — billigare drift och produktion på grund av stordrift — uteblir i stort sett. Anledningen härtill ligger i det hinder för en verklig rationalisering, som uppfattningen av hemmet som den enda tänkbara enheten innebär, även där denna enhet är en ganska trogen kopia av tusen andra. I de moderna stadshusen har visserligen en början till kollektivisering skett genom att sådana anläggningar som för värme, varmvatten och tvättinrättningar, som skulle bli omöjliga och oekonomiska på annat sätt, gjorts gemensamma. I Stockholm har H.S.B. gått ett steg längre genom att anordna en för hyresgäster gemensam barnkrubba, ett experi-

ment som påstås ha slagit mycket väl ut. Vill man fortsätta på den inslagna vägen med t. ex. ett centralkök för ett större bostadskomplex, förutsätter detta för att lyckas, att bostäderna från början anpassas därefter. Försök i den vägen ha gjorts också hos oss redan för länge sen som i Hemgården på Östermalm och nyligen i Centralköket på Kungsholmen och i institutioner för pensionärer av olika slag.

Det förslag som av arkitekt Markelius och fru Alva Myrdal framlagts till kollektiva bostadshus är alltså inte något principiellt nytt utan en ny etapp på en förut inslagen väg. Det är ingen utopi ut i det blå att försöka ordna hem, där familjens avskildhet mot yttervärlden på en del punkter getts upp, det är ett steg för steg frampressat behov av rationella hem, som tvingat fram ett sådant förslag. Var och en som försökt sköta ett hem utan att därför ge upp möjligheten att utträta något därutöver och utan att vilja eller kunna anställa fullgod arbetskraft i sitt ställe vet nog att de svårigheter man möter: överansträngning eller otillfredsställelse, oro och bekymmer för hem och barn, bunden-

het vid hemmet på kvällarna etc., är något som skulle kunna undvikas, om hemmet vore annorlunda organiserat. Men därför fordras en ny typ av bostäder, som tar sikte på just dessa familjers behov, där hustrun är borta från hemmet större delen av dagen.

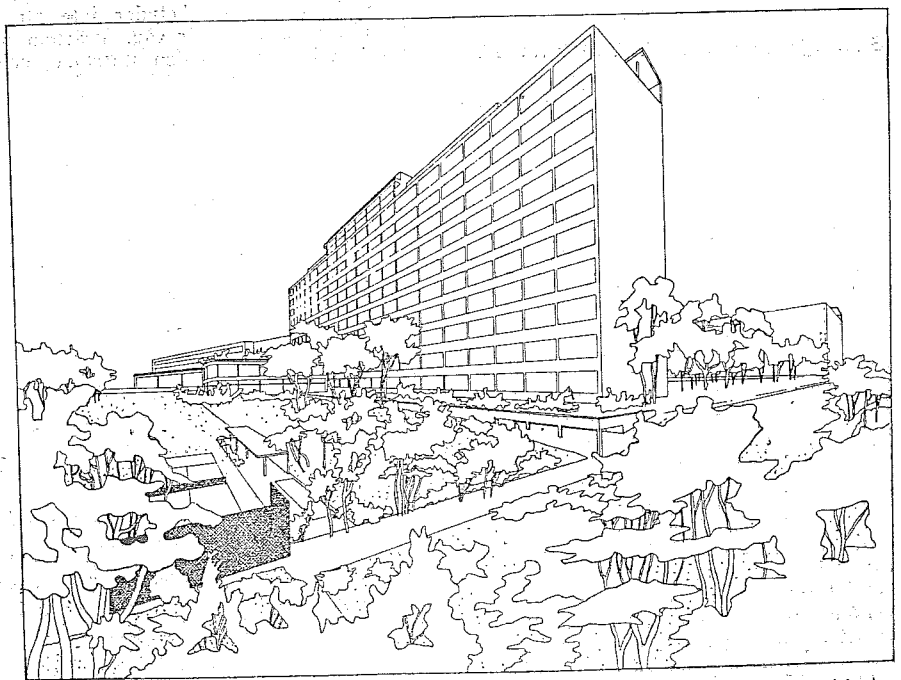
Det väsentliga i planen, som mer i detalj framlagts i pressen och för vars princip redogöres i Tidens decembernummer, är att man går ut ifrån att allt, som kan utföras av andra och av experter, bör göras av dessa, för att den tid föräldrarna får över från förvärvsarbetet ska kunna ägnas åt rekreation och åt samvaro med barnen. Barnen bör alltså skötas i en särskild barnavdelning, varifrån de lätt kunna komma till hemmen. Matlagning, städning, tvätt kan utföras för en mängd familjer med besparing av arbete och kostnad och göras mer fackmässigt och omsorgsfullt än av den enskilda husmodern. Om en restaurang med matsal finns i kollektivhuset och möjlighet dessutom genom hissar till rummen att få maten serverad där, när man önskar det, till ett billigt pris — 1.25 kr. pr dag för frukost och middag är beräknat — bör en äkta man utan allt för stor saknad kunna avstå från den egna spisens behag och husmodern från dess obehag. Detsamma gäller om barnen. Alternativet till kollektivens hygieniska för barnen avpassade barnkammare, kindergarten och småskola, skötta av vältränad, välavlönad och med omsorg vald personal, över vilken föräldrarna ytterst själva bestämma, är inte den individuella barnkammaren och mamman av samma kvalitet utan en obefintlig mamma och en mer eller mindre otränad kanske ointresserad ersättare hemma eller i krubban, över vilka ingen kontroll finns. I vad mån en sådan förstklassig barnavdelning ska få ytterligare ta hand om barnen den tid föräldrarna äro hemma, kommer tydligen att bero alldeles på dessas egen önskan. Den som vet hur barn nu ofta lämnas ensamma utan tillsyn på kvällarna, när föräldrarna vill följas åt ut, hur läxor och kamrater ta större delen av barnens lediga tid, läxorna också föräldrarnas, behöver inte ta så allvarigt jeremiader över pliktförgätna mödrar, som kan tänka sig, att deras barn kunna må bra också om det skulle visa sig lämpligt, att de få sova och bli skötta morgnar och kvällar på härför anordnade barnkammare, där dessutom en nattsköterska ständigt fanns till hands. Man hemfaller lätt åt känslotänkande, när man diskuterar barn och uppfostran, det gör vi nog lite var. Men under förutsättning att alla möjligheter som finns till samvaro mellan barn och föräldrar ska tillvaratagas, och detta är själva grundtanken för en sådan kollektivplan, måste inte många mödrar, som nu slitits mellan hem och yrke, hälsa den med glädje? Och många unga människor, som nu antingen inte våga att sätta bo eller göra det med den ovillkorliga förutsättningen, att det inte får bli några barn i boet på ganska lång tid? I medeltal 1.000 kr. om året beräknar man att kostnaden för barn går till med några variationer för olika åldrar. Detta förefaller kanske dyrt jämfört med hyran — 550 kr. lägst för rum med badrum, hiss, pentry och städning — och med kostnaderna för maten. Men standarden för barnen har man inte velat pruta på och det kan försvaras, om man hellre inskränker på sin egen bekvämlighet än på möjligheter till god vård för dem. Det begränsade utrymmet för familjerna kan utan allt för stora kostnader kompenseras genom gemensamma utrymmen som matsalar också för gäster, sällskaps- och lärum, gymnastik- och solbadsutrymmen, föräldrum etc.

Man kan lätt peka på andra fördelar med ett så förenklat liv: lättare bosättning för unga människor, fördelen av att hushållsutgifterna kan beräknas på förhand och sen helt avföras från diskussionen, av att ha ständig tillgång till sakkunskap för barna-

vården, barnläkares, sköterskors och lärarinnors, att ha bekväm tillgång till sällskapsrum och lärum med tidskrifter och möjligen bibliotek, möjligheter för ensamma människor eller ensamma mödrar eller fäder med barn att få ett mindre isolerat liv för sig och barnen, möjligheten att lösa tjänarefrågan på ett bättre sätt än den enskilda familjen kan, där den beroende ställningen är svårare att undvika och till sist men inte minst den nationalekonomiska vinsten av stordriften, som både blir mer ekonomisk och som kan lättare leda till ytterligare rationalisering. Låt oss tänka oss en ganska allmänt genomförd kollektivhushållning. Kan man inte rent av tänka sig, att den skulle kunna bidra att minska den nuvarande osäkerheten och fluktuationerna i efterfrågan på konsumtionsvaror. Det har framhållits som en nackdel, att familjerna genom att binda sig vid ett kollektivhus för viss tid också låser fast vissa utgifter t. ex. för barn och mat och inte har samma möjligheter som förut att vid behov dra in på utgifterna. I den mån försäkring mot olika risker blir vanlig, införes därmed ett stabiliserande element också i inkomsten.

Slutligen: vad kan arbetareklassen ha för intresse av detta försök till rationalisering av livet för familjer av medelklass? Och skulle inte ett sådant företag främst tagit sikte på de familjer, där hustruns enda möjliga ersättare är barnkrubban och där alltså en kollektiv med barnavdelning skulle innebära en ännu mer behövlig hjälp. Säkert, men i samma mån som inkomsterna äro begränsade växer också svårigheten att bjuda något verkligt tilltalande. Därför är det möjligt, att någon form av subvention här blir nödvändig, om sådana försök ska lyckas. Erfarenheter från en första kollektiv, där svårigheterna inte äro så stora kunna också då bli värdefull hjälp. Låt oss överlämna åt männen att slå vakt kring den individuella spisens tradition och ta upp detta uppslag till diskussion. Låt oss en gång tänka efter, hur vårt önskehus och vårt önskeliv skulle kunna ta sig ut, om vi begagnade de möjligheter till samarbete som finns. Vi kan inte vrida utvecklingen tillbaka och binda kvinnorna vid hemmen. Vi önska det inte, därför att vi tro, att ett på hustruns ekonomiska självständighet grundat kamratäktenskap blir ett lyckligare äktenskap och att barn som växa upp i ett sådant hem komma att ha större förutsättningar att bli lyckliga än vi haft, inte minst om de därtill från början få växa in i en större enhet och tidigt lära sig anpassning och solidaritet. Må man gärna tala om "lata, självupptagna och likgiltiga mödrar". De bli nog ändå många, som just för sina barns skull komma att räkna en sådan kollektiv som den förverkligade utopin.

Eva WIGFORSS

Arkitekt Sven Markelius' skiss till det planerade kollektivhuset i Stockholm.